

การเรียนรู้แบบท่องจำ หรือ Rote Learning

โดย รองศาสตราจารย์ ดร.กฤษมันต์ วัฒนานรงค์

“ครูดคิดว่าสอนให้นักเรียนท่องจำนั้นไม่ดี...สอนให้เข้าใจจะดีกว่า...หรือสอนการหาความรู้โดยไม่จำเป็นต้องมีความรู้อยู่กับตัว...นักเรียนเลยไม่ชอบการจำ...จำไม่ได้ว่าได้เรียนรู้อะไร...จำไม่ได้ว่าหาความรู้ได้ที่ไหน...ไม่มีความรู้อยู่กับตัว...เมื่อถึงคราวที่ต้องใช้ความรู้อย่างรวดเร็วจึงมีการตอบสนองเหมือนคนไม่มีความรู้หรือไม่มีการศึกษาทั้ง ๆ ที่มีปริญญา...การท่องจำทำให้ระลึกได้อย่างเร็ว มีการตอบสนองอย่างเป็นอัตโนมัติ...กลับมาท่องอาขยานอ่านนิทานร้อยบรรทัดกันดีกว่า...”

บทนำ

การเรียนรู้แบบท่องจำนั้นถูกโจมตีจากนักการศึกษาในปัจจุบันว่าไม่สร้างปัญญาให้กับผู้เรียน เป็นการสอนแบบเก่า ล้าสมัย นักเรียนท่องเนื้อหาที่เรียนได้แบบนกแก้วนกขุนทองโดยไม่รู้ความหมายเป็นสิ่งไม่ดีในกระบวนการของการเรียนการสอน ดังนั้นการท่องบทอาขยาน อ่านนิทานร้อยบรรทัด จึงไม่มีในหลักสูตรและการเรียนการสอนในปัจจุบัน ความคิดนี้ถูกส่งต่อถ่ายทอดไปยังอาจารย์มหาวิทยาลัยในคณะศึกษาศาสตร์และครุศาสตร์ที่เป็นครูของนักศึกษาครูซึ่งเป็นผู้ที่จะจบออกไปเป็นครู และสุดท้ายกระบวนการไม่ชอบการจำถูกถ่ายทอดไปถึงนักเรียน และไปถึงประชาชน คนไทยเลยไม่ชอบจำ และมีทัศนคติต่อการจำ รวมทั้งไม่สนใจเรื่องราวที่ต้องใช้ความจำ เช่น ประวัติศาสตร์ อีกด้วย

ความสับสนระหว่างการสอนให้ “ท่องจำ” กับการสอนให้ “จดจำ” ของครูจึงเกิดขึ้น ส่งผลให้นักเรียนไม่ชอบการจำ และคิดว่าไม่มีความจำเป็นต้องจำ การสอนให้จำไม่สำคัญเท่ากับการสอนให้เข้าใจ ยิ่งปัจจุบันมีคอมพิวเตอร์ช่วยบันทึกข้อมูลช่วยจำได้มาก และมี Internet ช่วยสืบค้นจากฐานข้อมูลต่าง ๆ ได้อย่างรวดเร็วจึงสนับสนุนการ “ไม่ท่องจำ” และ “ไม่จดจำ” ขึ้นมาอีก เดี่ยวนี้หลายคนจำเบอร์โทรศัพท์ที่สำคัญของตัวเองไม่ได้ เพราะบันทึกไว้ในเครื่องโทรศัพท์ให้ช่วยจำไว้ให้ เมื่อเครื่องโทรศัพท์มีปัญหาหรือสูญหายก็ไม่สามารถติดต่อใครได้เพราะไม่ได้จำไว้ในสมอง

กระบวนการเรียนการสอนปัจจุบันไม่ให้ความสำคัญของการจำ นักเรียนจึงไม่มีความรู้ติดตัว ไม่มีอะไรในสมองเรียนจบก็ผ่านไป ไม่จดจำอะไรไว้จำไม่ได้ว่าความรู้อยู่ที่ไหน รวมทั้งจำไม่ได้ว่าเคยเรียนรู้อะไรและอย่างไรอีกด้วย เมื่อถึง

คราวที่ต้องใช้ความรู้อย่างทันทีทันใด จึงมีการตอบสนองเหมือนคนไม่มีความรู้หรือเป็นคนไม่มีการศึกษาทั้ง ๆ ที่จบปริญญา หรือมีประกาศนียบัตรรับรองความรู้ความสามารถจากสถาบันการศึกษา

ตัวอย่างบทอาชยานฝึกการท่องจำ

คนรุ่นใหม่ไม่รู้จักบทอาชยานข้างล่างนี้ บทอาชยานช่วยฝึกสมองและส่งเสริมการจำได้อย่างดีดังตัวอย่างต่อไปนี้

วิชาเหมือนสินค้า

วิชาเหมือนสินค้า อันมีค่าอยู่เมืองไกล

ต้องยากลำบากไป จึงจะได้สินค้ามา

จงตั้งเอากายเจ้า เป็นสำเนาอันโสภ

ความเพียรเป็นโยธา แขนซ้ายขวาเป็นเสาใบ

นิ้วเป็นสายระยาง สองเท้าต่างสมอใหญ่

ปากเป็นนางงานไป อัจฉมาสัยเป็นเสปียง

สติเป็นหางเสือ ถือท่ายเรือไว้ให้เที่ยง

ถือไว้อย่าให้เอียง ตัดแล่นเลี้ยวข้ามคงคา

ปัญญาเป็นกล้องแก้ว สองดูแถวแนวหินผา

เจ้าจงเอาหุตฯ เป็นลำด้าฟังดูลม

ชี้เกียดเป็นปลาร้าย จะทำลายให้เรือจม

เอาใจเป็นปืนคม ยิงระดมให้จมไป

จึงจะได้สินค้ามา เป็นวิชาอันพิสมัย

จงหมั่นมั่นหมายใจ อย่าได้คร้านการวิชา

หมายเหตุ “ลำด้า” คือ คนถือบัญญัติเรือสำเภา

การใช้คำ "บัน" และคำ "บรร"

บันดาล ลงบันได บันทึกลงให้ ดูจงด

รื่นเรียงบันเทิงมี บันลือลั่นสนั่นดัง

บันโดย บันโหยให้ บันเหินไป จากวงรั้ง

บันถึงถึงความหลัง บันเดินนั่งนอนบันดล

บันกวดเอาลวดรัด บันจวบจัด ตกแต่งตน

คำ "บัน" นั้นฉงนระว่างปนกับ ร หัน

บรรจุกีบบรรดา บรรเทามา หาบรรยาย

บรรลุไม่ถ่วงวาย บรรลี่ยตาย บรรเจิดงาม

บรรจบ บรรทมนอน บรรจงก่อน บรรหารตาม

บรรทัด บรรทุกน้ำ บรรพตข้าม บรรพชา

การใช้สระ "ไ" (สระไอไม่ม้วน)

ผู้ใหญ่หาผ้าใหม่ ให้สะใภ้ใช้คล้องคอ

ใฝ่ใจเอาใส่ห่อ มิหลงไหลใครขอ

จะใคร่ลงเรือใบ ใต้น้ำใสและปลาปู

สิ่งใดอยู่ในตู้ มิใช่อยู่ใต้เตียง

บ่าใบ้ถือใยบัว หูดามัวมาใกล้เคียง

เล่าท่องอย่าละเลียง ยี่สิบม้วนจำจงด

จากการท่องจำคำที่ใช้การสกดด้วย "บัน" หรือ "บรร" และการใช้ "สระไอไม่ม้วน" สามารถท่องจำและนำไปใช้ได้อย่าง
ทันทีทันใด

นอกจากนี้การท่องสูตรคูณก็จัดว่าเป็นการเรียนรู้แบบท่องจำอีกเช่นกัน เพราะคนที่ท่องได้อาจไม่เข้าใจ ความหมายของสิ่งที่ท่องจำ แต่อย่างไรก็ตาม การท่องจำนั้นยังมีประโยชน์ในการเรียนการสอนเพราะเป็นการเสริมสร้าง ระบบการตอบสนองอย่างทันทีทันใดให้กับผู้เรียน และเป็นการเรียนรู้ที่ง่ายมาก และที่สำคัญการเรียนรู้ในบางอย่างนั้น วิธีการที่ง่ายและเร็วที่สุดคือการท่องจำ

ลองทบทวนความจำของท่านดูซิว่า สิบสองคูณเก้าเป็นเท่าไร? บางท่านได้คำตอบทันที นั่นมาจากการท่องจำ...

ความแตกต่างของการท่องจำกับการจดจำ

"การท่องจำ" กับ "การจดจำ" นั้นคล้ายกัน แต่ไม่เหมือนกัน เพราะการท่องจำจะสามารถทวนคำที่จำได้ครบถ้วน แบบคล่องปาก แต่การจดจำเป็นการระลึกได้จากความทรงจำ ไม่ต้องมีสภาพของความคล่องปากและความเป็นอัตโนมัติ และอาจไม่สามารถทวนซ้ำด้วยวาจาได้อีกเหมือนเดิมอีกครั้ง แต่การท่องจำจะทวนซ้ำคำเดิมด้วยปากเปล่าได้เหมือนเดิม ทุกครั้งไป อย่างไรก็ตามทั้งการท่องจำและการจดจำใช้พื้นฐานของการทำงานของสมองเหมือนกัน คนสมองดีจำได้ดี ทั้ง การท่องจำและการจดจำ

สำหรับผู้เรียนบางคนที่ไม่สามารถจะเข้าใจในเนื้อหาบางเรื่องในเวลาที่เราเรียนขณะนั้นได้ การท่องจำให้เกิดเป็น ระบบการตอบสนองอัตโนมัติติดตัว จึงเป็นหนทางของการเรียนรู้ในเวลาที่เราเรียนได้ และเมื่อเวลาผ่านไปผู้เรียนมีวุฒิภาวะ พร้อม อาจกลับมาเข้าใจเนื้อหาที่ครั้งหนึ่งไม่สามารถเข้าใจได้อีกด้วย เพราะเขาจดจำสิ่งที่ท่องจำไว้ได้

ประโยชน์ของการท่องจำ

การเรียนในบางสาขาวิชายังมีความจำเป็นที่ต้องท่องจำอยู่มาก ผู้เรียนบางท่านไม่อาจเข้าใจได้หรืออาจไม่ทราบ ความหมายที่เรียนในขณะที่เรียน แต่จำเป็นต้องเรียนในเนื้อหานั้น การใช้วิธีท่องจำจึงเป็นวิธีการเรียนที่ดีที่สุดสำหรับเนื้อหานั้น โดยเฉพาะเนื้อหาประเภทที่ต้องใช้ความจำ เช่น กฎหมาย สูตรทางวิทยาศาสตร์ หรือคณิตศาสตร์ และภาษา เป็นต้น ผู้เรียนต้องท่องจำไว้ก่อนเพื่อการสอบ

การสวดมนต์ เป็นภาษาบาลี ก็เป็นการท่องจำ ส่วนมากแล้วนักเรียนสวดมนต์เป็นภาษาบาลีโดยไม่รู้ความหมาย การอาราธนาศีล การรับศีล แม้ชาวพุทธเองส่วนหนึ่งก็ยังไม่รู้ความหมาย แต่สามารถท่องได้ จำได้หรือบางทีแปลเป็น ภาษาไทยแล้วก็ยังไม่เข้าใจอยู่ดีเพราะวุฒิภาวะยังไม่ถึงที่จะเข้าใจได้ แต่สามารถท่องจำได้

อุทาหรณ์

ขอยกอุทาหรณ์เด็กอายุ 5 ขวบ คนหนึ่งสามารถท่องศีล 5 ได้ถูกต้อง แต่ไม่รู้ความหมายที่ท่อง ถึงแม้จะแปลเป็น ภาษาไทยในแต่ละข้อแล้วก็ยังไม่เข้าใจได้ครบทุกข้อ เช่น ศีล ข้อที่ 3 นั้น เด็ก 5 ขวบไม่เข้าใจว่ามันคืออะไร และเมื่อถึง จะมีครูที่เก่งขนาดไหนจะมาอธิบายอย่างไรก็ไม่เข้าใจ ต้องรอเวลาให้เขามีวุฒิภาวะ หรือโตพอจะเข้าใจเรื่องเพศ เรื่อง กามารมณ์เสียก่อน เพราะเด็กวัยนั้นยังไม่วุฒิภาวะเรื่องนี้ แต่พอถึงเวลาที่เขามีวุฒิภาวะแล้ว เขาก็จะเข้าใจและก็ยังจำได้

เพราะมีการท่องจำจนคล่องปาก มีการตอบสนองอย่างอัตโนมัติเมื่อมีการรับศีล เขาจะว่าตามได้อย่างถูกต้องและเข้าใจครบทุกข้อ

จากอุทาหรณ์เด็ก 5 ขวบดังกล่าว พอจะอธิบายได้ว่า การเรียนรู้บางเรื่อง บางเนื้อหานั้น ไม่สามารถทำให้เกิดการเรียนรู้ได้อย่างทันทีทันใดได้ การให้ท่องจำไว้ก่อน รอวันที่ผู้เรียนจะพร้อมที่เรียนรู้ได้นั้น ถือว่าเป็นประโยชน์ของการเรียนแบบท่องจำอีกเช่นกัน

สรุป

การท่องจำเป็นการฝึกสมองทำให้สามารถระลึกได้อย่างเร็ว มีการตอบสนองอย่างเป็นอัตโนมัติ การสอนให้ไม่ต้องจดจำเป็นสิ่งไม่ถูกต้อง ผู้ที่เป็นครูของครู หมายถึง คณะจารย์ในคณะศึกษาศาสตร์ หรือ คณะครุศาสตร์ในมหาวิทยาลัยต่าง ๆ ต้องเพิ่มการเอาใจใส่ให้นักศึกษาที่จะจบไปเป็นครูได้เข้าใจในเรื่องของความจำให้ถูกต้อง และสั่งสอนวิธีการที่จะส่งเสริมให้มีกระบวนการสอนที่เสริมสร้างความจำให้กับนักเรียน "เพราะนักศึกษาที่จบไปเป็นครูหรือครูประจำการในโรงเรียนจำไม่ได้ว่าท่านสอนอะไรไปบ้าง"...

ให้เด็กรุ่นใหม่กลับมาท่องอาขยาน และอ่านนิทานร้อยบรรทัดกันดีกว่า อาจช่วยยกระดับความสามารถในการจำให้กับประชาชนได้ เพราะทุกวันนี้ดูเหมือนว่า ประชาชนคนไทยมักไม่ค่อยจะจดจำสิ่งต่าง ๆ ที่เกิดขึ้น และมีทัศนคติที่ไม่ชอบจะจดจำเสียด้วย จึงมักได้ยินคำว่า "เจ็บแล้วไม่จำ" อยู่บ่อย ๆ